

Hubert Mingarelli

**UNA CABANA
A L'HIVERN**

Traducció de Lluís-Anton Baulenas

SEMBRA
LLIBRES

El ferro va sonar fora i va tornar a ressonar un moment, primer al pati, de debò, i després dins del cap, força més temps. No el sentiríem per segona vegada. Ens havíem d'aixecar immediatament. Al tinent Graaf no li calia picar mai dues vegades el ferro. Una claror tènue entrava per la finestra coberta de gelbre. Emmerich dormia ajagut de costat, Bauer el va despertar. Queia la tarda, però Emmerich va pensar que era el matí. Es va asseure al llit, es va mirar les botes i no semblava entendre per què havia dormit tota la nit sense descalçar-se.

Mentrestant, Bauer i jo ens havíem calçat les nostres. Emmerich es va aixecar i va anar a mirar per la finestra, però com que no podia veure res per culpa del gelbre, va continuar intentant desenredar el límit entre la nit i el dia. Bauer el va informar que ja eren a la tarda i que Graaf ens havia cridat.

—I ara què? —va esbufegar Emmerich—. Què vol que fem? Que morim congelats?

—Afanya't —li vaig dir.

—I tant —va respondre Emmerich—, cal afanyar-se per anar a morir a peu dret.

Pensàvem com ell. Tota la companyia hi pensava. Per què el tinent Graaf ens feia formar a fora? Que no patia el fred com nosaltres? El que ens hagués de dir, bé podíem escoltar-ho aquí en l'escalfor, formant davant dels nostres llits de campanya. Sens dubte, trobava que no era prou solemne dirigir-se a nosaltres dins del gimnàs. Havia fet penjar una placa de ferro a un pal de telèfon, i el soroll que feia quan algú hi picava era un sinistre dringar que odiàvem més que el fred que ens esperava fora. No teníem cap altra opció, obeïem una ordre, però calia una bona dosi de coratge per a sortir amb aquell temps.

Ens vam posar els abrics i ens vam embolicar les bufandes amb un nus darrere el clatell. Tot seguit, el passamuntanyes de llana. Quan ho vam tenir tot tapat menys els ulls, vam sortir al pati del gimnàs. Bauer, Emmerich i jo érem els últims.

Ens ho havíem pres per costum, sabíem què ens hi esperava, i no obstant això, el fred sempre ens agafava per sorpresa. Semblava com si ens penetrés pels ulls i s'expandís per tot el cos. Com si un raig d'aigua congelada hagués passat a través de dos forats. Els altres ja hi eren, alineats i tremolant. I mentre buscàvem el nostre

lloc entre ells, vam sentir com murmuraven que érem uns imbècils per fer esperar tota la companyia. No vam dir res. Ens vam alinear. I quan tots vam acabar de trepitjar fort per escalfar els peus, Graaf, el nostre tinent, ens va dir que n'arribarien més avui mateix, però probablement més tard, així que la feina s'havia previst per a l'endemà i de nou se n'havia d'ocupar la nostra companyia. I vaig pensar el mateix que tothom: no ens ho podria haver dit dins del gimnàs?

Graaf no podia saber quina impressió ens havia fet que arribessin avui. No podia veure si murmuràvem rere les nostres bufandes. Només ens podia veure els ulls. I de tan lluny, no podia saber qui es posaria malalt l'endemà.

No ens havia dit quants n'arribaven. Sabia que era molt important per a nosaltres. Perquè si ens hagués dit que n'arribaven molts, temia que ens comencéssim a posar malalts des d'aquell mateix vespre.

Ens va fer un senyal, ens va donar l'esquena i se'n va anar cap a la casa on s'allotjaven els oficials.

Ja podíem trencar files i tornar a l'escalfor. Però no ho vam fer. Ens vam quedar allà fora. Feia una estona, hauríem donat el que fos per no haver de sortir, però ara ens vam esperar abans de tornar al gimnàs. Potser per la feina que ens esperava l'endemà. O perquè ja estàvem congelats per dintre i uns minuts més o menys ja no ens importaven.

Els que avui estaven a càrrec de la cuina, com que eren a fora, van aprofitar per anar a omplir galledes. Bauer i jo vam mirar cap a l'allotjament dels oficials, perquè ens semblava que tenien una banyera. Precisament en parlàvem quan va sonar el ferro. Explicava a Bauer que en els vells temps havia estat estalviant per instal·lar una banyera. Sovint fèiem servir aquestes paraules. Sovint dèiem «en els vells temps» per fer broma, però també una mica seriosament. Emmerich va venir cap a nosaltres. Va intentar amagar el seu desconcert. Els seus ulls delataven que havia dormit durant el dia.

Vam tornar a entrar i vam seure al llit de Bauer. No vam esmentar la feina que ens esperava l'endemà. Però a força de no parlar-ne, ens sentíem com si estiguéssim dins una caldera.

Al vespre, vam demanar de veure el nostre comandant. Què podíem fer, si no? Ens les vam arreglar per saltar-nos Graaf perquè era fora, es veu que coneixia algú a la ciutat i havia sortit. Millor, perquè qui sap si ens ho hauria permès. El comandant ens va escoltar sense mirar-nos, amb les mans a les butxaques, remenant com si hi busqués alguna cosa. Li vam parlar amb la millor intenció. Era una mica més gran que nosaltres. En la vida civil, comprava i venia teles a l'engròs. Se'ns feia difícil imaginar-ho. Nosaltres sempre l'havíem conegut com a comandant d'alguna cosa.

No li vam dir res que no sabés. Llançava mirades a la porta o assentia ràpidament. No perquè tingués pressa, sinó perquè ens entenia. Per descomptat, li havíem exagerat una mica. Aquí, per a aconseguir alguna cosa calia demanar molt. Per exemple, si demà trobàvem que el cuiner era poc generós amb les racions, per a canviar la situació caldria dir que ens estàvem morint de fam.

Aquell dia, el que li havíem de dir era important, i el nostre comandant de tant en tant feia cops de cap d'assentiment. Li vam explicar que nosaltres preferíem caçar que no afusellar, que no ens agradaven els afusellaments, que ens feien sentir molt malament, i que després, a la nit, teníem malsons. Que de bon matí, ja ens llevàvem deprimits només de pensar-hi, i que acabaríem per no poder-ho suportar gens ni mica. I que, pensant-ho bé, un cop malalts ja no serviríem per a res. A un altre comandant no li hauríem parlat amb aquest to i amb tanta franquesa. Però era un reservista com nosaltres, i també dormia en un llit de campanya. Tanmateix, els assassinsats l'havien envellit més que a nosaltres. Havia perdut pes i de vegades semblava des-emparat fins al punt que ens temíem que es posaria malalt abans que nosaltres i ens cauria del cel un altre comandant molt menys indulgent. Potser fins i tot no ens cauria de tan lluny. Podria ser Graaf, el nostre tinent, que no dormia en un llit de campanya. Només es feia la vida més amable a ell mateix, no a nosaltres. Amb ell, tindríem menys carbó i més crides a formar files. Entrar i sortir de forma contínua, vet aquí què ens esperava amb Graaf. Només pensar-hi, ja sentíem els repics a la placa de ferro des del matí fins al vespre. No es podia negar, ens estimàvem el nostre comandant fins i tot tan angoixat com estava.

La prova és que ens va concedir el que li havíem demanat i l'endemà, Emmerich, Bauer i jo, vam marxar. Ens en vam anar ben aviat, a l'alba, abans de la primera descàrrega, sense menjar, sense ni tan sols haver de creuar-nos amb la mirada de Graaf, emprenyat perquè ens l'havíem saltat. Encara era fosc, feia molt de fred. El camí estava més dur que una pedra. Vam caminar molt de temps sense parar, enmig del fred, sota el cel congelat, però malgrat tot no estàvem descontents.

I va ser com si ahir hagués mentit al nostre comandant sobre les nits que passàvem, perquè aquella mateixa nit, per primera vegada, vaig somiar una cosa diferent a la nostra vida d'aquí. Emmerich, Bauer i jo passejàvem amb tramvia. En si, es tractava d'un somni molt senzill, però va ser extraordinari precisament per això. Sèiem els tres al tramvia i al voltant nostre, a diferència de molts somnis, tot estava tranquil i semblava perfectament real. Res no indicava que aquella escena fos falsa, i que només existís en la meua ment.

No en vaig parlar amb Emmerich i Bauer. Em va fer por que es possessin a explicar-me els seus somnis. Aquí, tant els somnis bons com els dolents era millor guardar-se'ls per a un mateix. Encara que, en el fons, no sabíem què fer-ne, ni amb els d'un mateix.

Vam anar tan lluny sense aturar-nos, que no vam sentir res, ni tan sols el ressò del primer afusellament. Per ara, el fred que feia es podia suportar. En un moment donat ens va semblar veure el sol, però eren uns fars.

No ens separàvem dels camins. De fet, el nostre comandant ens havia deixat marxar amb la condició de fer-ho a l'alba. Feia poc que havíem passat per un poble polonès, trist com un plat metàl·lic sempre brut. En aquella hora, tot dormia encara, però ja hi havia gallines cloquejant per alguna banda. Una gallina ens aniria molt bé, era ben cert, però no vam voler dedicar ni un minut a trobar-la.

Finalment, vam veure sortir un sol pà·lid. Va donar una mica de llum, però amb prou feines tenyia el cel. Caldria esperar fins al migdia perquè ens escalfés. I ens era impossible dir a quants graus arribaríem.

L'horitzó es descobria, unes formes obscures s'hi retallaven, però res més. Des de la distància, vam

reconèixer boscos i turons. Va ser com un senyal, el dia estava trencant. Era com si haguéssim sortit d'un lloc que odiàvem. Ens vam aturar a fumar. Al nostre voltant només hi havia camps immensos. El vent havia estat agitant la neu i havia construït tot d'ones llargues i regulars que el fred havia congelat feia molt de temps. Vam contemplar el nostre voltant com si estiguéssim enmig d'una mar blanca. Per damunt nostre, el mateix; cap a l'est, en canvi, vam veure un vel de boira tot just acolorit pel sol.

En el poc temps d'encendre els cigarrets, les mans, atacades pel fred, ja ens cremaven. Ens vam posar els guants. Era tota una història, allò de fumar amb guants. Eren gruixuts, i per descomptat, la majoria de vegades no ens queixàvem. Però quan ens posàvem a fumar sí que ho fèiem.

No sentíem res més que l'espurneig dels nostres cigarrets, el nostre alè i, de vegades, un de nosaltres ensumant petits cristalls de gel. Fumar amb el ventre buit és menys agradable que fer-ho amb el ventre ple. Però tot i així, vam gaudir d'aquell cigarret. Havíem deixat ben enrere el gimnàs, el tinent Graaf i el dia que començava allà baix. Estàvem enmig d'un mar congelat, i al nostre voltant tot era lleig i atrapat pel gel. I fumàvem amb el ventre buit, però almenys ens sentíem segurs.

Tot d'una, Emmerich va dir:

—Tinc por que aprengui a fumar. Serviria de res, si li demano que no ho faci? Bé, li he escrit dient-li que no fumi, però de què serveix? Es fica la carta a la butxaca i se n'oblida.

Així és com sovint ens parlava Emmerich. Rumiava per a ell mateix, de vegades durant molta estona, i de sobte deia en veu alta allò que estava pensant. Ràpidament havíem d'entendre de què anava, captar-ho al vol, com qui diu. A vegades no podíem. Però aquell matí, sí. Havíem entès fins i tot abans que acabés, que es tractava del seu fill. Perquè la veritat era que Emmerich hi pensava sovint. L'assaltaven un munt de qüestions sobre el tema. L'ajudàvem com podíem. L'escoltàvem tant com volia. Si ens demanava l'opinió, l'hi donàvem. També el planyíem, perquè no era poca cosa veure'l turmentant-se d'aquella manera.

Bauer va respondre Emmerich sobre la carta.

—No estic segur que se la fiqui a la butxaca.

—I tant, que sí! —va dir Emmerich somrient una mica—. Tu li ho dius i ell se la fica a la butxaca.

—Escriu-li que tornarem —va insistir Bauer— i que, si ha fumat, no podrà amagar-ne l'olor, perquè ens presentarem sense avisar.

Emmerich s'ho va rumiar. Anava fent petits moviments amb el cap, tot i que no sabíem si eren d'aprovació

o de dubte. Se'ns estava acabant el cigarret. I per a gaudir-lo bé, fins al final, ens vam veure obligats a treure'ns un guant. Ens vam cremar l'extrem dels dits, freds i calents.

—Escriu-li que ens han anunciat permisos —li vaig dir a Emmerich—. Que ens els donaran d'un dia per l'altre. No li'n donis més detalls, digues-li només que passarà en qualsevol moment, i que si ha fumats, ho sabràs així que obris la porta.

—Això no passarà —em va respondre Emmerich—. Perquè aleshores m'estarà esperant i també serà molt trist. Cada nit tindrà una decepció.

Bauer i jo ens vam mirar de reüll un instant. Vaig ser jo qui va respondre a Emmerich en nom de tots dos:

—Està bé, no li escriguis això.

Emmerich va somriure'ns una mica i es va passar la mà per la boca. Després va fixar la mirada en les botes. Veieu, l'ajudàvem com podíem, però no podíem pensar en tot.

Vam acabar de fumar, vam llençar el que ens quedava dels cigarrets, ens vam tornar a posar el guant i ens vam embolicar la bufanda sota els ulls. Allò va ser el començament d'un llarg silenci. Vam abaixar el cap a la carretera gelada i cadascun se'n va anar on va voler. Ja sabia on aniria Emmerich. Bauer, depenia del dia.

Jo no me'n vaig anar gaire lluny. Vaig tornar a aquella nit, al meu tramvia. Però ja em va semblar llunyà. Això és el que passa amb els somnis. En una setmana, aquest somni ja hauria quedat sepultat dins d'un forat. Per sempre més. Si poguéssim ficar tot el que volguéssim en aquest forat...